

21.6.18

סיכום הרצאותיהם של נציגי משרד החינוך רותם זהבי ואורית מאיר, במסגרת יום העיון לרכזי חינוך לקיימות אשר התקיים בתאריך 17.6.18 ביחידה האזורית לאיכות הסביבה בשרון.

סיכום הרצאתו של רותם זהבי, מנהל תחום בטיחות מוסדות חינוך ארצי, משרד החינוך:

בטיחות וחשיפת הילד/ה לסיכונים

האם הבטיחות היא המטרה בפני עצמה או שהיא תחנה בדרך? האם בטיחות מושלמת זה טוב? האם צריך לחשוף את הילדים שלנו לסיכונים? מה הילד לומד כשהוא נחשף לסיכון? כל אלו שאלות שאנשי בטיחות ברמה הגבוהה ביותר שואלים את עצמם. אלו שאלות קשות, כי השאלה העומדת לפנינו היא איזה בוגר בשל אנחנו רוצים לראות בסוף הדרך. איך ניתן לו את ארגז הכלים הטוב ביותר כדי שהוא יתמודד עם סביבה רווית סיכונים? אין בטיחות מוחלטת, התפקיד שלנו הוא לאפשר למחנכים לממש את המטרות החינוכיות שלהם. צריך הבנה מתכללת שתבין גם את הצד החינוכי וגם את הצד הבטיחותי, כי בסופו של דבר אתה רוצה להחזיר את הילד בשלום הביתה. אבל מכאן ועד זה שנהפוך את כל גני הילדים למשטחי גומי, או נעטוף אותם בצמר גפן- המרחק הוא גדול מאד.

אנחנו יודעים על מחקרים על ילדים שמנסים לחפור ולחקור בתוך משטח של גומי או שאין להם שום חשיפה לטבע, שהם יותר חולים ופחות בריאים ופחות חזקים וכו'. ובכן- האם ילדים צריכים לעשות דברים מסוכנים? התשובה שלי היא- ודאי שהם צריכים לעשות דברים מסוכנים.

כמו גן היער במצפה רמון, או מפעלי הקיץ של תנועות הנוער שמקימים שם מחנות בשטח, בונים מתקנים עם בזנטים, חבלים, גרזנים, סיכונים בלילה וביום.. זהו המפעל החינוכי הגדול ביותר שלנו. משם יוצאים הקצינים, המהנדסים, ההייטק והמדעניות.

הילד לומד לנהל סיכונים. המוח של ילד בנוי אחרת, הוא לומד הרבה יותר מהר מאשר המבוגרים. במצפה רמון הילדים לומדים מהר מאד מה הגבול של השטח. זה שהילד נחשף לסיכונים הוא לומד איך להתנהל איתם. איך הילד ילמד לנהל סיכונים? איך הוא ילמד ממשטח גומי?

הנחיות חוזר מנכ"ל בנוגע לסיור לימודי-

יש גן ילדים והגננת רוצה לצאת לחורשה לסיור לימודי. באופן עקרוני זה דבר מבורך. אנחנו מדברים על הישוב או צמוד לישוב ולא משהו מעבר לזה.

משהו שהוא מחוץ לישוב זה כבר דורש הערכות אחרת מבחינת תיאום טיולים, אבטחה, בטחון..

בתוך הישוב בלי להתרחק-
קודם כל צריך לתכנן. לא סתם הולכים. צריך להכיר את המסלול- לא ללכת למסלול שלא היית בו אף פעם. צריך לעשות סיור מכין.
יחס למבוגרים- אנחנו אישרנו שהגנת והסייעת יכולו להוציא את הילדים לסיור בתוך הישוב לבד.
עכשיו צריך לעשות את תהליך ההכנה לעניין הזה. צריך להכיר את המקום.
צריך שהמפקחת תדע
בנוסף צריך לעדכן את הקב"ט- הקב"ט צריך לדעת ואם יש משהו מיוחד- כגון התראה בטחונית- הוא יעצור את זה, אבל אם לא- אין שום סיבה שהוא לא יאשר את זה.
ההורים צריכים לדעת. אולי יש ילד עם בעיות רפואיות- הגנת צריכה לדעת.
כל הציוד הנלווה- נעליים, כובע, מים, אישורים נדרשים ודיווח לקב"ט.
בנוסף צריך לקחת בחשבון כבישים, עצירות, תגובות בחירום, איך הולכים ביחד, מה עושים במקרה שריפה וכו'.

גני יער

גן יער- מתחילים לבדוק באגף הבטיחות של משרד החינוך את סוגיית גני היער. זה תחום הולך ומתפתח. יש כאלה שיוצאים לכמה ימים, יש שיוצאים ליום אחד. הרעיון הוא לכתוב הנחיות בטחון ובטיחות לגן יער ולתת את המעטפת החינוכית ואת מעטפת ההנחיות חירום, בטיחות, בטחון.
בחודשים הקרובים אני מקווה שיצא נוהל מסודר כדי לאפשר לאנשי החינוך לממש את מטרותיהם.
בטיחות מאפשרת ולא בטיחות משתקת זה הסיפור שלנו.

סיכום הרצאתה של אורית מאיר, מדריכה מחוזית בתחום החינוך הסביבתי בגני הילדים במחוז מרכז, האגף הקדם יסודי, משרד החינוך:

הדור של היום נולד לתוך עולם טכנולוגי מתקדם שיש לו פחות קרבה אל הטבע.
משרד החינוך מעודד למידת חוץ, ובימים אלו יושבת ועדה כדי לבחון ולגבש יתרונות פדגוגיים ונהלי בטיחות ללמידה חוץ גנית.
ישנם עקרונות חינוכיים בחינוך הסביבתי שחייבים ליישם אותם:
1. הסביבה הטבעית חיובית ומשמעותית להתפתחות התקינה של הילד.
יש לטפח את הקשר של הילדים לעולם הטבע ולפתח בהם תחושת השתייכות אליו, ומכאן הילדים יבינו ויעריכו את מערכת היחסים המאפשרת את הקיום של המגוון הביולוגי.
זהו תנאי הכרחי לגידול דור המבין את תלותו בעולם הטבע ושומר על המערכות האקולוגיות בסביבתם הקרובה והרחוקה מתוך אהבה אמיתית לטבע.
2. למידה מתוך חוויה.

- יש לחיות את הטבע ולבוא איתו במגע קרוב, לעקוב אחר שינויים, לספוג אותו דרך כל החושים. הספיגה דרך החושים ממריצה את ההתפעלות והסקרנות.
- חשוב לזמן לילדים חוויות יומיומיות חוזרות עם הטבע כדי שיוכלו להרחיב ולהעמיק את הידע שלהם, להתפעל, לכבד, לאהוב אותו וכך ללמוד עליו לעומקו ולהבין תהליכים ומראות.
3. היום התופעה של ילדים המשחקים בחוץ נעלמה כמעט לחלוטין וחיי היומיום של הילדים מתנהלים בין כתלים בהנחיית מבוגרים.
- המסך גורם לפסיביות, לישיבה ממושכת ולירידה בכושר הגופני.
- ולכן יש לתת לילדים לשהות בחוץ בין 3-6 שעות ביום.
- חצרות גני הילדים יכולות לשמש סביבת לימוד המאפשרת למידה משמעותי מחוץ לכתלי הגן. כל פעילות בחוץ- משחק, ריקוד, שירה, הקראת סיפורים ויצירה- מפתחת חשיבה יצירתית, משחק בחצר מפתח התמצאות במרחב, תקשורת.
- חצר גן הילדים היא חלק בלתי נפרד מן הגן. ראיית החצר בתפיסה הוליסטית מאפשרת זרימה חופשית דו- כיוונית בין פנים הגן והחצר.
4. היום יש נטייה במסגרות החינוכיות להחליף את החצר החולית במשטחים סינתטיים וממעטים לצאת לטיולים בסביבה הקרובה.
- יחד עם זאת, מחקרים מציעים על כך שהילדים שחווים עולם חוץ גני טבעי הכולל מרחבים טבעיים שנוצרו במיוחד עבורם, מפתחים מיומנויות שמאפשרות להם להתמודד עם האתגרים של המאה ה-21.
- הקמת חצר מאתגרת מאפשר מגוון חוויות והרפתקאות ותשפיע לטוב גם על האקלים החינוכי של הגן וגם על הלמידה המשמעותית המתקיימת בו.
- בעידן של היום חשוב לתכנן מראש וליצור מרחבים מאתגרים בחצר הגן כי לכל ילד מגיעה סביבה איכותית עם אויר נקי שמתאימה להתפתחותו הפיזית, הרגשית הרוחנית והקוגניטיבית.